

Indian Education Commission/
Kothari Commission 1964-66

Prof. Harshali Patil

INTRODUCTION

The appointment of the education commission of 1964 – 1966 popularly known as Kothari commission was the significance event in the history of education in free India

कोठारी कमिशन म्हणून प्रसिद्ध असलेल्या १९६४-१९६६ च्या शिक्षण आयोगाची नेमणूक ही स्वतंत्र भारतातील शिक्षणाच्या इतिहासातील महत्वाची घटना होती.

In 1964 Kothari was requested to give advice to the government on the action to be taken for the development of the education at all the levels and submitted a report in 1965.

१९६४ मध्ये सर्व स्तरांवर शिक्षणाच्या विकासासाठी करण्यात येणाऱ्या कारवाईबाबत कोठारी यांना सरकारला सल्ला देण्याची विनंती करण्यात आली व १९६५ मध्ये त्यांनी अहवाल सादर केला.

Chairman dr. D. S. Kothari .

The third commission in post independence India

Government resolution setting up the education commission on July 14 ,1964

Begin it task October 2, 1964 and submitted its report to the government on June 29 ,1966

Report entitled- education and national development

Seventeen members in which five foreigner experts from the countries such as USA, UK ,USSR, France and japan

अध्यक्षस्थानी डॉ. डी. एस. कोठारी.

स्वातंत्र्योत्तर भारतातील तिसरा कमिशन 14 जुलै 1964 रोजी शासन आयोगाने शिक्षण आयोग स्थापन केला 2 ऑक्टोबर 1964 रोजी हे काम सुरू करा आणि जून 29, 1966 रोजी सरकारला अहवाल सादर केला .

अहवाल शीर्षक- शिक्षण आणि राष्ट्रीय विकास

सतरा सदस्य ज्यात यूएसए, यूके, यूएसएसआर, फ्रान्स आणि जपानसारख्या देशांतील पाच परदेशी तज्ञ आहेत

10+2+3 structure आकृतिबंध

FEATURES / वैशिष्ट्ये

- ❑ It tried to cover every field and aspect of the entire educational system.

संपूर्ण शैक्षणिक व्यवस्थेचे प्रत्येक क्षेत्र आणि पैलू समाविष्ट करण्याचा प्रयत्न केला

- ❑ It's firm belief that education is the most powerful instrument of national development. राष्ट्रीय विकासाचे सर्वात शक्तिशाली साधन म्हणजे शिक्षण होय

- ❑ The opening sentence of the commission, the Destiny of India is being shaped in her classroom denotes the value of education that determine the level of prosperity, welfare and future of the country. कमिशनचे सुरुवातीचे वाक्य, भारताचे भवितव्य वर्गात आकार घेतला आहे, हे शिक्षणाचे महत्त्व दर्शवते जे समृद्धी, कल्याण आणि देशाचे भविष्य निर्धारित करते.

AIMS OF EDUCATION

The commission clearly specified the five important aims of education in India

1. Education and productivity-शिक्षण आणि उत्पादकता-

- science education as an integral part of school course experience as an important aspect of general education. शालेय कोर्सचा अविभाज्य भाग म्हणून विज्ञान शिक्षण सामान्य शिक्षणाचा महत्त्वाचा भाग म्हणून अनुभव
- vocational education especially at the secondary school stage to meet the needs of industry, agriculture and Commerce व्यावसायिक शिक्षण विशेषतः माध्यमिक शाळा टप्प्यात उद्योग शेती आणि वाणिज्य गरजा भागविण्यासाठी
- improvement of scientific and technical education and research at the University stage विद्यापीठ टप्प्यावर वैज्ञानिक आणि तांत्रिक शिक्षण आणि संशोधन सुधारणा

2. Social and national integration सामाजिक आणि राष्ट्रीय एकत्रीकरण

According to commission common school system social service NSS, NCC teaching languages, literature philosophy and history of India go a long way in promoting
आयोगानुसार सामान्य शाळांमध्ये सामाजिक सेवा ,एनएसएस, एनसीसी ,भाषा,
साहित्य ,तत्वज्ञान आणि भारताचा इतिहास हे राष्ट्रीय एकात्मतेला चालना देण्यासाठी
खूप महत्वाचे आहे .

3. Education and modernization शिक्षण आणि आधुनिकीकरण

Another important aim of education is modernization. Should awaken curiosity, interest, attitudes sense of values and skills in the people.

आधुनिकीकरण हे शिक्षणाचे आणखी एक महत्वाचे उद्दीष्ट आहे. कुतूहल, आवड ,
लोकांमध्ये मूल्यांची आणि कौशल्याची भावना जागृत केली पाहिजे.

4. Development of Democracy---- लोकशाहीचा विकास ----

India is the largest democracy in the world. democracy depends upon the education of the masses.

भारत जगातील सर्वात मोठी लोकशाही आहे. लोकशाही जनतेच्या शिक्षणावर अवलंबून असते

5. Social and spiritual values---

Education system should emphasize the development of fundamentals of social moral and spiritual values

शिक्षण प्रणालीने सामाजिक नैतिक आणि आध्यात्मिक मूल्यांच्या मूलभूत विकासावर जोर दिला पाहिजे.

STATUS OF TEACHERS

- ❑ It is necessary to improve the economic, social and professional status of teachers.

शिक्षकांची आर्थिक, सामाजिक व व्यावसायिक स्थिती सुधारणे आवश्यक आहे.

- ❑ Scale of pay of teachers of government and non government school should be the same.

शासकीय व बिगर शासकीय शाळेतील शिक्षकांचे वेतन समान असणे आवश्यक आहे.

- ❑ The state board of teachers education should be established in each state. प्रत्येक राज्यात शिक्षक शिक्षणाचे राज्य मंडळ स्थापन केले जावे.

- ❑ The period of training of the teachers with secondary courses should be 2 years. माध्यमिक अभ्यासक्रम असलेल्या शिक्षकांच्या प्रशिक्षणाचा कालावधी 2 वर्षांचा असावा.

- ❑ The course of med should be one and half years. एम .एड.चा कोर्स दीड वर्षांचा असावा.
- ❑ The teachers of the training college should have two namely the master's degree and degree in education. प्रशिक्षण महाविद्यालयातील शिक्षकांकडे पदव्युत्तर पदवी आणि शिक्षणाची पदवी दोन पदव्या असाव्यात.
- ❑ The students of the training institution should be given free education. प्रशिक्षण संस्थेतील विद्यार्थ्यांना मोफत शिक्षण द्यावे.

CURRICULUM

Lower primary-

one language--- mother tongue or regional language, mathematics, study of environment creative activities work experience health education etc.

एक भाषा --- मातृभाषा किंवा प्रादेशिक भाषा, गणित, पर्यावरण सर्जनशील क्रियांचा अभ्यास, आरोग्य शिक्षण इ

Higher primary उच्च प्राथमिक

two languages- mother tongue or regional language, Hindi or English, mathematics ,science ,Social Studies, work experience social service physical education in moral and spiritual values

दोन भाषा- मातृभाषा किंवा प्रादेशिक भाषा, हिंदी किंवा इंग्रजी, गणित, विज्ञान, सामाजिक अभ्यास, कार्य अनुभव सामाजिक सेवा शारीरिक शिक्षण नैतिक आणि आध्यात्मिक मूल्यां असावीत.

RECOMMENDATION

- ❑ The commission also stressed the importance of science education, vocational and technical training agriculture ,research adult education and literacy campaign.

विज्ञान शिक्षण, व्यावसायिक आणि तांत्रिक प्रशिक्षण शेती, संशोधन, प्रौढ शिक्षण आणि साक्षरता अभियानाचे महत्त्व यावरही आयोगाने भर दिला.

- ❑ Provision of Free and Compulsory Education – Recommended providing free and compulsory education for children aged 6 to 14 years.

निः शुल्क व सक्तीच्या शिक्षणाची तरतूद - 6 ते 14 वर्षे वयोगटातील मुलांना मोफत व सक्तीचे शिक्षण देण्याची शिफारस.

- ❑ Languages – The Commission recommended adopting a three-language formula at state levels भाषा - आयोगाने राज्य स्तरावर तीन भाषेचे सूत्र अवलंबण्याची शिफारस केली

Language policy –

- ❑ The three language formula after due modification should be used as a medium of instruction. सुधारीत फेरबदलानंतरचे तीन भाषेचे सूत्र शिकवण्याचे माध्यम म्हणून वापरावे.
- ❑ Instruction in the mother tongue or regional language should be compulsory at the lower primary stage. निम्न प्राथमिक टप्प्यावर मातृभाषा किंवा प्रादेशिक भाषेतील सूचना अनिवार्य असाव्यात.
- ❑ the official language Hindi or associated language English should be added at the higher primary stage. उच्च प्राथमिक टप्प्यावर अधिकृत भाषा हिंदी किंवा संबंधित भाषा इंग्रजी जोडावी.
- ❑ The modern Indian or European language may also be studied the secondary stage. आधुनिक भारतीय किंवा युरोपियन भाषेचा अभ्यास देखील दुय्यम टप्प्यात केला जाऊ शकतो.

METHODS OF TEACHING

The commission emphasize the importance of the modern method of teaching .The commission recommended dynamic method of teaching and flexibility to curriculum in order to make school life lively and inspiring.

आयोगाने अध्यापनाच्या आधुनिक पद्धतीचे महत्त्व यावर जोर दिला .आयोगाने शालेय जीवन चैतन्यशील व प्रेरणादायी बनविण्यासाठी अभ्यासक्रमाची अध्यापन पद्धत व लवचिकता याची अशी शिफारस केली.

MERITS-----

- The Kothari commission reports was masterly piece of work on all aspect of the Indian

कोठारी आयोगाच्या अहवालात भारतीय लोकांच्या सर्व बाबींवर आवश्यक कार्य केलेले आहे .

- The commission presented a comprehensive study of educational problems in the context of the national needs and aspiration

राष्ट्रीय गरजा आणि आकांक्षा संदर्भात शैक्षणिक अडचणींचा आयोगाने सर्वसमावेशक अभ्यास सादर केला.

- The commission made a realistic approach to sent to the social, economic, cultural and spiritual aspect of Indian life

भारतीय जीवनाकडे सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक आणि आध्यात्मिक बाबींकडे पाठविण्याकरिता आयोगाने वास्तववादी दृष्टीकोन ठेवला

- The commission recommended and respectable scales of pay to all categories of the teacher subject to periodical revision.

आयोगाने शिक्षकांच्या सर्व प्रवर्गांना नियमित वेतनश्रेणीसाठी वेतन देण्याची शिफारस केली

DEMERITS ----

➤ The position of school was left undecided by the commission
आयोगाने शालेय स्थानाकडे दुर्लक्ष केले

➤ The commission committed a mistake in placing Sanskrit on a par with Arabic
संस्कृतला अरबी भाषेला बरोबरी देण्यास आयोगाने चूक केली

➤ Commission on medium of the instruction was not only conflicting but also controversial
या कमिशन नुसार शिक्षणाचे माध्यम केवळ परस्पर विरोधी नव्हते तर वादग्रस्त देखील होते

T H A N K S !!

